

Kulifay Bálint: Az Amerikai Konföderációs Államok alkotmánya

Áttekintés

Meglehet, különösebb általánosítás vagy túlzás nélkül kijelenthetjük: minden újszülött állam alkotmányos kereteinek kialakítása hosszadalmas és bonyolult feladat. A nehézségeket tovább fokozza, ha az új állam csekély két hónappal szuverén létezés után háborúban találja magát a pusztá fennmaradásért. A Konföderációs Államok esetében még egy lapáttal rátett a gondok halmára a dolgok ideológiai vonzata: vajon hogyan legyen képes egy eszmei okokból laza és erőteljesen decentralizált államszövetség *hatékonyan* megvívni egy ennyire totális háborút anélkül, hogy feladná az elveit?

Az Amerikai Konföderációs Államok első alaptörvénye az ún. Ideiglenes Alkotmány volt, mely 1861. február 8-ától 1862. február 22-ig volt hatályban, minekutána helyébe lépett a minimális változtatásokkal véglegesített Amerikai Konföderációs Államok Alkotmánya (*Constitution of the Confederate States of America*).

Már a pusztá nevéből is sejthetjük az erős tartalmi hasonlóságokat az Unió alkotmányával. Ezt nem az idő vagy az eredetiség hiányára vezethetjük vissza, hanem sokkal inkább az alkotmányos kontinuitás elvére; a déli honatyák nézete szerint a „Fekete Republikánus Párt” megfertőzte és eltorzította az eredeti, nemes amerikai ideálokat és egy új zsarnoksággá, egy új Nagy-Britanniává vált, amely ellen nekik ugyanúgy kötelességük felkelni, ahogy azt Washington és a többi Alapító Atya tette közel egy évszázaddal korábban.[1]

Ennek folytán az alkotmányozás lényegileg a korábbi, 1787-es dokumentum és az addig a pontig kiadott, összesen tizenkét alkotmánykiegészítés felülvizsgálatát, és az igények, körülmények és a déli eszmék („*The Southern Cause*”, „*Our Way of Life*”) függvényében meghozott változtatások összességét jelentette.

Az 1862. február 22-től 1865. május 5-ig hatályos, az Ideiglenes Konföderációs Kongresszus által az alabamai Montgomeryben létrehozott alaptörvény preambulumból és hét cikkelyből áll, amely VII. Cikkelyében szerepel a hét résztvevő állam (Dél-Karolina, Georgia, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana, Texas) negyvenhárom küldöttjének aláírása. Az I. Cikkely mind közül magasan a legterjedelmesebb. Tíz szakaszból áll, amelyek végigveszik a Kongresszus (1. §), a Képviselőház (2. §), a Szenátus (3. §), a választások (4. §), a kongresszusi eljárásrend (5. §), a honatyák juttatásai és korlátozott mentelmi joga (6. §), az

állami bevételek (7. §), a szövetségi kormányra ruházott jogkörök (8. §), további jogkörök, a Jognyilatkozat közvetlen beépítése és a rabszolgák CSA-n és USA-n kívülről való importjának tilalma (9. §), valamint a tagállamok korlátozásai (10. §) témaköröket.

A II. Cikkely a végrehajtó, a III. a bírói hatalmi ággal foglalkozik. A IV. Cikkely az államformát és az államok jogait részletezi, ideértve a terjeszkedésre való jogot is. Az V. Cikkely kihangsúlyozza az államok egyenlő képviselőinek elvét és lefekteti az alkotmánymódosítás szabályait, a VI. kinyilvánítja a kontinuitást az Ideiglenes Alkotmánnyal és beilleszti a Jognyilatkozat további részeit, a VII. pedig a hatályosság feltételeit és az aláírásokat tartalmazza.

Az alábbiakban sorra vesszük a CSA alkotmányának főbb jellegzetességeit, különösen az alapjául szolgáló, eredeti USA okmány tükrében.

Részletek, összehasonlítás

Rögtön a preambulumban szembeűnő különbségeket észlelhetünk; míg az Unió alkotmánya tudatosan, az állam vallási kérdésekben való semlegességének elvéből elkerül bármínemű hivatkozást a felsőbb hatalmakra, addig a Konföderáció expressis verbis a *Mindenható Isten kegyelméért és útmutatásáért* fohászokodik. Ez több helyen az évek számlálásánál is megjelenik, úgymint „az Úr ezernyolcszázhatvanharmadik évében”. Igen jellemző továbbá a szerződési elmélet alkotmányi szintre emelése: a szakadár honatyák feltétlenül szükségét érezték annak kihangsúlyozását, hogy az egyes államok szuverén és független jellegűknél fogva *döntöttek úgy*, hogy létrehoznak maguknak egy szövetségi kormányt.

Alább látható mindkét eredeti szöveg, a konföderációs változtatások dőlt betűkkel kihangsúlyozva.

- [USA] We the People of the United States, in order to form a more perfect Union, establish Justice, insure domestic Tranquillity, provide for the common defence, promote the general Welfare, and secure the Blessings of Liberty to ourselves and our Posterity, do ordain and establish this Constitution for the United States of America.
- [CSA] We, the People of the *Confederate States*, each State acting in its sovereign and independent character, in order to form a permanent Federal Government, establish justice, insure domestic tranquillity, and secure the blessings of liberty to ourselves and our posterity—*invoking the favor and guidance of Almighty God*—do ordain and establish this Constitution for the *Confederate States of America*. [2]

Magyarul:

- [USA] Mi, az Egyesült Államok népe attól vezetve, hogy tökéletesebbé tegyük az Uniót, megvalósítsuk az igazságosságot, biztosítsuk a belső nyugalmat, gondoskodjunk a közös védelemről, előmozdítsuk a közjót, biztosítsuk a szabadság áldásait magunk és utódaink számára, meghagyjuk és bevezetjük az Amerikai Egyesült Államok jelen alkotmányát.[3]
- [CSA] Mi, a *Konföderációs Államok népe, s minden egyes állama szuverén és független mivoltában* attól vezetve, hogy *megalkossunk egy állandó szövetségi kormányt*, megvalósítsuk az igazságosságot, biztosítsuk a belső nyugalmat és a szabadság áldásait magunk és utódaink számára — *a Mindenható Isten kegyelméért és útmutatásáért fohászkodva* — meghagyjuk és bevezetjük az Amerikai *Konföderációs Államok* jelen alkotmányát.

Szemben az USA alkotmányával, a CSA alkotmánya különös súlyt fektet a szövetségi kormány hatalmának delegált, ráruházott jellegére, amint az az I. Cikkely első szakaszának megfogalmazásából is kiviláglik:

„Minden itt átruházott törvényhozó hatalom ezennel a Konföderációs Államok Kongresszusát illeti, amely Szenátusból és Képviselőházból áll.”

Az Unió alkotmánya tehát *meghatározza* („*herein granted*”), a Konföderációé pedig *átruházza* („*herein delegated*”) a törvényhozó hatalmat.

A bikamerális Kongresszus Képviselőházból és Szenátusból állt, amelyek egyrészt a népességarányosság, másrészt az államok egyenlőségének elve alapján szerveződtek. Előbbibe (kezdetben) összesen 46 képviselőt küldhetett a hét alapító állam, utóbbiba kettő-kettőt (14). Amíg az USA az államokra bízta a választói jogosultság megállapítását, addig a CSA kifejezett követelménnyé tette az állampolgárságot — azonban tekintettel arra, hogy újonnan alakult államról van szó (míg az USA a hatályos alkotmánya elfogadásakor már tíz éve létezett), a képviselők és szenátorok esetében kizárólag életkori (25, illetve 30 év) követelményeket szabott. A honatyáknak természetesen állampolgárnak kellett lenniük, ám lehetetlen lett volna az Unióhoz hasonlóan hét, illetve kilenc évre visszamenőleg követelni ezt. A Konföderáció arányaiban kisebb alsóházzal kívánt működni: egy képviselő maximum 50 000 állampolgárt reprezentálhatott, szemben az északi 30 000-rel.

Az I. Cikkely második szakaszának első bekezdése eképpen hangzik:

- A Képviselőház az egyes államok népe által minden második évben választott tagokból áll és

az egyes államok elektorai amellet, hogy a Konföderációs Államok polgárai, az állam számbelileg legerősebb törvényhozási ágába történő választások alkalmával megkívánt kellekeknek kell, hogy megfeleljenek, azonban olyan külföldön született személy, aki nem a Konföderációs Államok polgára, nem jogosult semminemű hivatalnok megválasztására, legyen szó akár közigazgatási, politikai, állami vagy szövetségi tisztségről.[4]

Az eredeti alkotmány mintájára a Konföderáció is meghagyta a Képviselőház azon jogát, hogy a házelnököt és egyéb tisztségviselőit megválassza, valamint a hivatalukra bűncselekmény okán méltatlanná vált személyeket kétharmados, úgynevezett bizalmatlansági (*impeachment*) szavazással onnan eltávolítsa.[5] Ezen jog maga az elnök személye ellen is alkalmazható volt, biztosítandó ezzel a fékek és egyensúlyok[6] (*checks & balances*), avagy a hatalmi ágak egymás kölcsönös ellenőrzésének rendszerén belül a törvényhozó hatalom felügyeletét a végrehajtó felett.[7]

A Konföderáció ideológiájával összhangban a tagállamok erősítését szolgálta, hogy ezentúl a kizárólag egy adott állam területén működő szövetségi politikusok, bírák és egyéb hivatalnokok ellen már nem csak a Képviselőház, hanem az állami törvényhozás is indíthatott — és vihetett végig — bizalmatlansági eljárást, kvázi kiszervezve és a helyi igények kiszolgálására alkalmasabbá téve a jogintézményt. Ennek azért volt jelentősége, mert sok szövetségi bírá illetékessége mindössze egy államra koncentráldott (ez most sincs másként), ahol a helyi szervek által többé-kevésbé érinthetetlen volt, miközben tényleges tevékenysége jelentős átfedést mutatott a tagállami bírákéval. Eme rendelkezés[8] tovább csökkent a központi és a tagállami szintek hatáskörei közötti, a szakadár politikusok szerint túlzottan nagyra nőtt különbségeket.

Az eredeti USA-alkotmány Szenátusra vonatkozó rendelkezéseit (harmadik szakasz) a CSA javarészt érintetlenül hagyta, azonban pontosan meghatározta a szenátorok tagállami parlamentek általi megválasztásának idejét: ennek az egyes szenátorok hivatali idejének lejártát közvetlenül megelőző ülésen kellett történnie. Ezzel lezárták egy visszaélés kiskapuját — bizonyos államok jó előre megválasztották a következő szenátorukat, aki a hivatalba lépés idején már nem biztos, hogy az erre legmegfelelőbb személy volt.

A választás elektorok útján történt, melyeknek létszáma államonként az adott államot megillető összes képviselők és szenátorok számának összege volt.[9] 1861. december 4-én — az egyetlen konföderációs választás napján — összesen 109 elektor adta le voksát, mégpedig a következő bontásban:[10]

- Virginia: 18

- Tennessee: 13
- Észak-Karolina: 12
- Georgia: 12
- Alabama: 11
- Mississippi: 9
- Dél-Karolina: 8
- Louisiana: 8
- Texas: 8
- Arkansas: 6
- Florida: 4

A Konföderáció elnökét hat évre választották, azonban az újraválasztás lehetősége nélkül, míg ekkoriban — egészen 1951-ig — az Unió elnöke a végtelenségig újraválasztható volt, négyévente. Ez a kikötés csak az elnökre vonatkozott; az alelnök mandátumainak száma itt sem volt határok közé szorítva. Az elnöknek legalább 35 éves konföderációs állampolgárnak kellett lennie, aki legalább 14 éve a CSA területén lakott. Hasonlóan az északi megoldáshoz, az országon belül születés itt is követelmény, kivéve azon külföldön született személyeket, akik az alkotmány életbe lépésekor a CSA állampolgárai voltak, vagy 1860. december 20. előtt az USA-ban születtek. Az angol jogi szaknyelv ezt az eme alkotmányban igen sok helyütt megtalálható jelenséget a *nagyapai záradék*[11] névvel illeti, amelyet akkor alkalmaznak, amikor a körülmények szükségessé teszik, hogy bizonyos helyzetekben az új jogszabályok alól egy adott személy- vagy ügycsoportnak meghatározott keretek közt és gyakran ideiglenesen *kivételt nyújtsanak*, rájuk a régi szabályokat alkalmazzák.

Az első és egyetlen konföderációs választás győztese Jefferson Davis lett, azonban eme aktus gyakorlatilag már csak a poszt megerősítésére szolgált, hiszen ugyanazon év (1861) februárjában az alabamai Ideiglenes Kongresszus már megválasztotta, mint ideiglenes elnököt; még hozzá közfelkiáltással.[12] Mikor a személyesen jelen nem lévő Davis, aki katona-politikus lévén eredetileg a Konföderáció hadügyminisztere kívánt volna lenni, a megválasztásáról szóló telegrammot kézhez kapta, felesége szerint „olyannyira búsnak tűnt, hogy attól féltem, valami szörnyűség érte a családukat”. [13]

Mégis, a kötelességtudat nem hagyott számára más választást.

Mint a végrehajtó hatalom megtestesítője, az elnök vétójoggal bírt, amelyet alkalmazhatott szelektíven is; egy benyújtott törvényjavaslatnak csak egy részét támadva.[14] Ez az ún. „*line-item*”, avagy *részleges vétó* ma a legtöbb amerikai kormányzó jogkörének része, ám az elnöké nem. Hiába törekedtek az USA elnökei évtizedeken át megszerezni (legújabbán

Reagan és Clinton), a Legfelsőbb Bíróság alkotmányellenesnek találta azt.[15] Eme intézmény jelentősen meggyorsíthatja a törvényalkotás folyamatát, bár természetesen a teljes vétóhoz hasonlóan a Kongresszus által ez is felülírható volt.[16]

A II. Cikkely második szakaszának harmadik bekezdése ezen felül alkotmányi szintre emeli és univerzálissá teszi az elnök azon jogát, hogy a minisztereitől kezdve a legutolsó hivatalnokig bármely köztisztviselőt elmozdíthasson, „amennyiben szolgálataikra már nincsen szükség, avagy őszintétlenségük, alkalmatlanságuk, hiányos hatékonyságuk, méltatlan viselkedésük vagy kötelességmulasztásuk ezt szükségessé teszi”. Ezen hivatalfosztásokat, valamint a közvetlen miértjüket mindössze jelteni kell a Szenátusnak.

Míg az I. Cikkely hatodik szakasza többnyire helybenhagyja az uniós alkotmány szenátorok és képviselők pénzügyi juttatásairól szóló rendelkezéseit, ugyanakkor behoz egy „óvilágias” reformot: a Kongresszus törvényt alkothat arról, hogy a kabinet egyes miniszterei állandó helyet kapjanak a Kongresszus ülésein. Az Egyesült Államokban a miniszterek (*secretaries*) nem tagjai a törvényhozásnak, mindössze beidézhetőek elé bizottsági meghallgatásra.

A nyolcadik szakasz a fiskális ügyekkel foglalkozik. Mint azt sejteni lehetett abból, hogy a CSA-t elsősorban egy fél évszázados, regionális érdekelletétekből fakadó gazdasági konfliktus hívta életre, az eredeti alkotmány eme részét igen vaskosan átírták.

Tekintettel arra, hogy az ebből eredő sérelmek még eme gazdasági szembenálláson belül is talán a legsúlyosabbnak bizonyultak, a konföderációs alkotmány határozottan megtiltja bármiféle vám kivetését a külföldi kereskedelemre a helyi ipar védelmének céljából, elvetve az északi protekcionizmust, és a déli szabadkereskedelmet téve (alap)törvényileg támogatott, követendő példává. Szintén megtiltja központi pénzek félretételét bizonyos, meghatározott infrastrukturális fejlesztésekre, „amelyek a kereskedelmi tevékenységek előmozdítását szolgálják”, [17] kivéve a kikötők és a folyóvizek hajózhatóságának fejlesztését, biztonságosabbá tételét.

Ami ezutóbbiakat illeti, a CSA a folyóvizek használatának megadóztatásában (a szövegben a „megvámolás” szóval illetik) kereste azt a bevételt, amely a kereskedelmi vámok leépítésével és az adók minimális szinten tartásával kiesett. Ezt bele is foglalták az I. Cikkely nyolcadik szakaszának harmadik bekezdésébe, azonban a háború kitörése és az ezzel járó uniós tengeri és folyóvízi blokádnak teljességgel ellehetetlenítette ezt a bevételi forrást (is).

Ugyanezen szakasz kiköti, hogy a Konföderációs Kongresszus nem engedhet el adósságokat, illetve elrendeli a postaszolgáltatás újonnan kialakítását azzal, hogy határnapot szab,

amelytől kezdve ezen intézmény teljes mértékig a saját lábán kell, hogy álljon.

A kilencedik szakasz kinyilvánítja az államok termékexportjának vám- és adómentességét, megadja viszont a lehetőséget arra, hogy a Kongresszus kétharmados többséggel megszavazzon ezalól kivételeket. Ez az USA alkotmányában nem szerepel.

Az alkotmányozóknak célja volt ugyanakkor az is, hogy a törvényhozó hatalom felelősségteljesebben bánjék a pénzzel, mint annakelőtte. Teljesen új záradékként alkotmányba foglalták tehát, hogy a Konföderációs Kongresszus milyen alapon vonhat el forrásokat a kincstárból. Ezek:

- A végrehajtó hatalom meghatározott kérésére.
- A saját kiadásai fedezése végett.
- Az államadósság és egyéb, a szövetségi kormánnyal szemben fennálló követelések megfizetése érdekében.[18]

Szintén konföderációs találmány az I. Cikkely kilencedik szakaszának utolsó (20.) bekezdése, amely megköveteli, hogy minden egyes törvény és határozat csak egyetlen tárggyal rendelkezzen, amelyet a nevében fel kell tüntetni.[19] A legújabb időkben egy ilyen rendelkezés különösen segítőkész lenne a jogszabályok átláthatóságát illetően, a végeláthatatlan „salátatörvények” mélyén rejlő visszaélési lehetőségekről nem is beszélve. A konföderációs politikai, közéleti és törvényhozási narratíva egyértelműen visszatérő eleme az egyenes, köntörfalazást mellőző szóhasználat és a lehetőségek szerinti közérthetőség.

Míg az USA megtiltotta a tagállamai számára a pénznyomtatást („*to emit Bills of Credit*”)[20], a CSA alkotmányából ez a rendelkezés kifejezetten kikerült, elviekben tehát lehetővé téve azt. Kérdéses, hogy mennyire lett volna hosszúéletű eme szabályozás békeidőben, mindenesetre eme záradék kétségtelenül összhangban áll a CSA fenn hirdetett decentralizáltságával.

Egy további új bekezdés előírja, hogy csakis pontosan meghatározott értékű bankjegyek állíthatók elő.[21]

Az Amerikai Konföderációs Államok elsődleges jogi fóruma a Legfelsőbb Bíróság... lett volna, azonban ennek felállítására már nem került sor. Ennek híján a legmagasabb jogi fórumok az egyes tagállamok legfelsőbb bíróságai voltak, amelyek, követve az angol-amerikai struktúrát és hagyományokat, igen gyakran az USA precedenseiből táplálkoztak.

A korábbiakhoz hasonlóan továbbra is a Legfelsőbb Bíróság maradt az egyes tagállamok közti jogviták rendezésének kizárólagos médiuma. Az Unió alkotmányának XI. kiegészítésében már megfogalmazott szuverén immunitás elve itt is megmutatkozik: az államokat külföldi ország polgára nem perelheti, ilyen ügyben, a szövetségi bíróság előtt, a tagállam kizárólag felperes lehet.

A IV. Cikkely első szakasza lefekteti, hogy a Konföderáció minden egyes állama köteles elismerni az olyan bírósági ítéleteket is, amelyeket egy másik tagállamban hoztak.

A rabszolgaságot, mint kardinális kérdést, több rendelkezés is érinti. Először is, éles ellentétben a szándékosan eufémizáló USA alkotmányával[22], a CSA nevében nevezi az intézményt, semmiféle jövőbeli kételyt nem hagyva jogértelmezési kérdésekben. Tekintettel a rabszolgák igen jelentős számára[23], a konföderációs alkotmány fajvédelmi okokból betiltja a további rabszolgák behozatalát az Unióhoz tartozó államok kivételével, az Amerikán belüli elszállításukat viszont mindenféle korláttól mentesíti.

1. Cikkely, kilencedik szakasz, első, második és negyedik bekezdés:

- Ezentúl tilos az afrikai fajból való négerek bármely idegen országból való behozatala, ide nem értve az Amerikai Egyesült Államok rabszolgatartó államait és területeit; a Kongresszusnak pedig olyan törvényt kell alkotnia, amelyek gyakorlatilag is meggátolják ezt.[24]
- A Kongresszus felhatalmaztatik továbbá arra, hogy a rabszolgák behozatalát az eme Konföderációhoz nem tartozó bármely államból vagy területről megtiltsa.[25]
- Nem lehet alkotni visszaható hatályú, illetve a néger rabszolgák tartását kizáró vagy korlátozó törvényt, valamint olyan kivételes törvényt, mely lehetővé tenné a bírói eljárás nélkül történő elítélést.[26]

A IV. Cikkely második szakasza lefekteti a rabszolgatartásra való jogot, továbbá az államok kötelességévé teszi a másik államból átszökött rabszolgák visszaszolgáltatását. Megjegyzendő, hogy ezutóbbi az Egyesült Államok alkotmányának is része — habár a tizenharmadik alkotmánykiegészítés óta már nehezen találunk rabszolgát —, a Konföderáció mindösszesen tisztázta a nyelvezetet.

- Az egyes államok polgárait megilletik az összes többi állam polgárainak nyújtott kiváltságok és mentességek; továbbá a rabszolgákkal és más tulajdonnal való áthaladás és ottidőzés joga eme Konföderáció bármely államában. A rabszolgák tulajdonlásának joga ezáltal nem sérülhet.[27]
- Olyan személyt, akit egy államban árulás, főbenjáró vagy egyéb, ezen állam törvényei ellen

vétő bűncselekmény miatt vád alá helyeztek, az igazságszolgáltatás elől elmenekült és egy más állam területén található, ki kell adni ama állam végrehajtó hatóságának kérésére, amelyből elmenekült és abba az államba kell szállítani, amelyet a bűncselekmény tekintetében a joghatóság megillet.[28]

- Olyan rabszolgát vagy egyéb személyt, aki egy államban szolgálatra vagy munkára van kötelezve annak törvényei értelmében, és más államba menekül, vagy oda törvényesen beviszik, nem lehet ez utóbbi állam törvényei vagy szabályai alapján ilyen szolgálat vagy munka alól felmenteni, hanem ki kell adni annak a félnek kérelmére, akihez ezen rabszolga tartozik, vagy akit ilyen szolgálat vagy munka megillet.[29]

Végezetül, a rabszolgasággal kapcsolatos legnagyobb háború előtti vitatémát eképpen dönti el: a rabszolgaság intézménye a CSA minden jövőbeli államában és területén szövetségi és állami védelem alatt fog állni. Ezen új államok és területek földtulajdonosai szabadon átvihetik saját rabszolgáikat az ország más részeiből az újonnan birtokba vett területekre.

1. Cikkely, harmadik szakasz, harmadik bekezdés:

- A Konföderációs Államok maguknak új területeket szerezhetnek, a Kongresszusnak pedig hatalmában áll, hogy ezen, a Konföderáció egyes államainak határain kívül eső területek felett törvényhozói jogkört gyakoroljon, lakosságuk számára kormányzatot biztosítson, valamint törvényben rögzített körülmények között számukra az állammá alakulás aktusa révén a Konföderációhoz történő csatlakozást engedélyezze. Mind a Kongresszus, mind az egyes területi kormányzatok elismerik és megvédik ezen területeken a néger rabszolgaság intézményét olyan formában, ahogy az adott időben az a Konföderációs Államokban létezik. A Konföderáció államainak és területeinek lakosai jogot szereznek továbbá arra, hogy eme területekre bármely olyan rabszolgát magukkal vihessenek, akit a Konföderációs Államok bármely államában vagy területén jogszerűen birtokolnak.[30]

A Sarokkő beszéd

Bár nem tekinthető jogforrásnak, mégis mindenképpen érdemes kitérni az Alexander Stephens, az Amerikai Konföderációs Államok alelnöke által 1861. március 21-én, a polgárháború kitörése előtt néhány héttel, a Georgia államban található Savannah városában tartott beszédére, amelyben állást foglalt az új ország alkotmányos és ideológiai alapjairól. Témájánál fogva eme oráció a „Sarokkő beszéd” (*Cornerstone Speech*) néven vált híressé.

Az alelnök úr, miután üdvözli a tömeget, s a szecesszió vértelen végbemenetelét, rögtön az

elején az alkotmányról szól, mely a Magna Charta magasztos hagyományain továbbhaladva minden korábbi szabadságjogot megőriz, s szavatolja a jogbiztonságot és a vallásszabadságot. Bár bizonyos újításaival nem ért egyet, összességében határozottan jobbnak véli, mint elődjét, s ezt alá is támasztja néhány kiemelt módosítással.

Előrelátva az elkövetkezendő száz év egyik legkardinálisabb társadalmi nyavalyáját, Stephens az osztálykülönbségekről beszél: a Washington által diktált politika a termelés és kereskedelem különféle ágait, és ezzel a társadalom egyes osztályait is egymás ellen hergelte nyereszkesedő és kapzsi vámpolitikájával, előidézve a Dél forradalmát. Kiemeli, hogy a Konföderáció a szabadkereskedelem, valamint a társadalom rétegeinek kölcsönös tiszteletének elvein nyugszik, s alkotmányi szintre emelték az egyes iparágak vagy társadalmi osztályok, csoportok meggazdagodását célzó vámok tilalmát.

Országuk ekkor még javarészt hatalmas vadon volt, s beépítésének mikéntjei szintén vitákat szültek. Stephens méltatja az új központi kormányzat kivonulását a logisztikai fejlesztésekből, hiszen — meglátása szerint — egy bizonyos térség fejlesztése a közös pénzből igazságtalan az összes többire nézve. Fizessen az, aki az új utaknak, kikötőknek és vasútnak valóban és ténylegesen hasznát látja majd!

Legközelebb az íratlan brit alkotmány kerül méltatásra; az alelnök dícséri azt az Óvilágban elterjedt gyakorlatot, miszerint a kormány tagjai egyben parlamenti képviselők is. Ez stabilitást, illetőleg hatékonyabb kommunikációt és döntéshozatalt eredményez. Bár sajnálatos, hogy az új alkotmány ezt kötelezővé nem teszi, ám mégis, az Unióval ellentétben a Konföderáció legalábbis lehetővé teszi; tarthatatlan ugyanis, hogy például egy pénzügyminiszter az éves jelentésén kívül ne tudja tervezetét és meglátásait a kongresszussal megvitatni — azzal a kongresszussal, amely később minderről majd szavazni fog.

Az elnök hatéves ciklusát és újraválaszthatatlanságát azzal indokolja, hogy ezáltal megszűnik azon kísértés, amellyel egy újraválasztható tisztség mindenkori birtokosának elengedhetetlenül szembe kell néznie: a következő választások megnyerését célzó személyes alkuk és politikai manőverezés helyett több figyelem jut az ország előrevitelére.

Végül, de közel sem utolsó sorban rátér a Konföderáció alkotmányának legmarkánsabb intézményére: a rabszolgaság alaptörvényi védelmére. Helyt ad annak a jeffersoni jóslatnak, miszerint „ez léssen azon szikla, amelyen majd a régi Unió kettéhasad”, ugyanakkor elítéli az Alapító Atyák elavult, XVIII. századi meglátását, miszerint a rabszolgaság egy erkölcstelen rossz, amelynek nincs magyarázható alapja. Stephens kijelenti, hogy az emberi rasszok

biológiai egyenlőségéről szőtt utopisztikus ideák alapvetően hamisnak bizonyultak, az ezekre épített kormány pedig meghasonlott önmagával és kudarcot vallott.

A Sarokkő beszéd sarokköve:

„Új kormányunk eme nézetnek éppen az ellenkezőjére épül; alapja és sarokköve azon mély igazságon nyugszik, amely szerint a néger nem egyenlő a fehér emberrel; amely szerint a rabszolgaság és a magasabb rendű fajnak történő alávetettség az ő természetes és normális mibenléte. Ezen új kormányunk a világtörténelem során az első, amely erre a kérlelhetetlen fizikai, filozófiai és erkölcsi igazságra helyezkedik. Mint a tudomány minden más válfajának igazságai, ezen igazság is csak lassan került a felszínre. Így volt ez még közöttünk is.

[...]

Joggal nevezhetjük fanatikusoknak azon északiakat, akik a tudás ellen még mindig érzelmeik hevével kardoskodnak, s csüngenek tovább tévedéseikbe. Minden fanatizmusnak alapja az elme azon torzulása, amely az észérvekkel való gondolkodást ellehetetleníti. Az őrültség egyik formája ez, az őrültségnek pedig az egyik legszembeűnőbb jellegzetessége a helyes következtetések levonása helytelen vagy kitalált tényekből. Ilyenek hát a rabszolgafelszabadító fanatikusok is. Következtetések helyesek lennének, ha kiindulópontjuk valós lenne. Feltételezik, hogy a néger egyenlő, tehát a fehér emberrel egyenlő jogok és kiváltságok illetik meg. Amennyiben kiindulópontjuk helytállna, következtetésük is logikus és igazságos lenne, de mivel premisszájuk valótlan, egész érvelésük szétesik. [...] Egyenlővé akarják tenni azt, amit a Teremtő egyenlőtlennek alkotott.

[...]

Miénk a valaha volt első olyan kormány, amely társadalmának szerkezetét szigorúan a természet rendje és a Gondviselés elrendelése szerint szervezi meg. Igen sok társadalmat alapítottak az egyazon fajból, de különböző osztályokból való személyek alávetésére és jobbágyságára. A mi rendszerünk nem esik a természet törvényeinek ily' megcsúfolásába. Nálunk az összes fehér ember, legyen akármily előkelő vagy egyszerű, gazdag vagy szegény, a törvény színe előtt egyenlő.”

Ezt követően Stephens felidézi Galileo Galileit, a közgazdász Adam Smith-t és William Harveyt, a vérkeringés felfedezőjét, mondván, a nagyléptékű teóriák elfogadásáig hosszú idő, gyakran emberöltők kellenek, s nem lesz ez másként forradalomban született országuk ideáinak kapcsán sem.

Kijelenti, hogy országuk területe — amely ekkor még csak hét államból állt — nagyobb, mint a Francia- és az Osztrák Birodalom együttvéve, nem beszélve az eredeti Tizenhárom Gyarmatról, melyek népességénél már most többet számolnak. Ha ők érvényt szereztek függetlenségüknek a világ legnagyobb hatalma ellenében, miért ne tehetné most a Dél ugyanezt?

Helytállóan előrevetíti a többi déli állam sietős szecesszióját, s a Konföderációs Államokhoz való csatlakozását, melyre — amint büszkén kijelenti — a CSA alkotmánya hatékonyabb eljárást kínál uniós elődjénél.

Egy állam legfőbb értékeinek az intelligenciát, az erényt, a tisztességet és a hazaszeretetet jelöli meg, melyek kölcsönösen függenek egymástól. Az, hogy a jövőben hány állam követi majd a példájukat, hány állam csatlakozik majd, elsősorban attól függ, ezen tulajdonságok birtokában fel tudnak-e majd mutatni egy jobb kormányzatot, mint az Egyesült Államoké? Ha igen, akkor semmi kétség nem férhet új országuk további növekedéséhez akár a határállamok — Tennessee, Kentucky, Missouri, stb. —, akár az újonnan birtokba vett amerikai Északnyugat irányából.

Országát egy, a szülői házból frissen kilépett egészséges és tehetséges ifjúhoz hasonlítja, akire rámosolygott a Gondviselés, ám jövője korántsem biztosított. Saját magának kell meghoznia a kellő döntéseket a megfelelő időben és a megfelelő helyen; ha pedig lábait az igazság, tisztesség, becsület, egyenesség, szorgalom és türelem talajára helyezi, el nem bukhat. Nemzetük a népek arénájának legújabb szereplője, s felemelkedése vagy bukása a közeljövő döntésein fog múlni.

Végezetül leszögezi, hogy a béke fenntartásának mindenkoron a legfőbb záloga azon képesség, hogy megmutassuk, készek vagyunk jogaink érvényesítésére. Bár a Konföderációs Államok békére törekszik nem csak az Egyesült Államokkal, hanem az egész világgal, mégis olybá tűnik, északi szomszédjuk, acsarkodják akármily hevesen is a déli föld megművelésének mikéntjére, mégsem mutatkozik hajlandónak arra, hogy az általa nyújtott busás hasznoktól megválják.[31]

[1] Avery O. Craven: *The Growth of Southern Nationalism. 1848-1861.* 350.

[2] Jefferson DAVIS: *The Rise and Fall of the Confederate Government.* 648-649.o.

[3] Az Amerikai Egyesült Államok budapesti nagykövetségének hivatalos fordítása.

[4] „*The House of Representatives shall be composed of members chosen every second year by the people of the several States; and the electors in each State shall be citizens of the Confederate States, and have the qualifications requisite for electors of the most numerous branch of the State Legislature; but no person of foreign birth, not a citizen of the Confederate States, shall be allowed to vote for any officer, civil or political, State or Federal.*”

[5][5] Hangsúlyozzuk, hogy a képviselőkkel szemben alkalmazott impeachment jogi felelősségre vonás, nem jelenti az érintett személyek mérlegelés alapon történő visszahívását. Vö. CSERVÁK Csaba: A parlamenti képviselők visszahívása, Jogelméleti szemle, 2002/3. sz.

[6] A fogalomról ld. CSERVÁK Csaba: A hatalmi ágak megosztásának XXI. századi kérdései az Alaptörvényt követően, PRO FUTURO – A JÖVŐ NEMZEDÉKEK JOGA 2015/2. sz., pp. 24-37.

[7] A Konföderációs Államok fennállása alatt eme közjogi eszközhöz nem nyúltak, és az USA történelmében is mindösszesen kétszer indult eljárás az elnök személye ellen. Elsőként rögtön a Lincolnt megölése után az elnöki székben követő Andrew Johnson ellen, 1868-ban, majd néhány évvel később, 1998-ban Bill Clinton ellen — mindkét esetben sikertelenül. Richard Nixon az eljárás eredményességétől tartva 1974-ben annak hivatalos megkezdése előtt önként lemondott.

[8] *Az Amerikai Konföderációs Államok Alkotmánya*. I. Cikkely, 2.§, (5).

[9] A közvetett választási rendszer nem sorolható be klasszikusan egyik választási rendszerbe sem. Vö. CSERVÁK Csaba: Választási rendszerünk a jogösszehasonlítás és a reformlehetőségek tükrében, Jogelméleti szemle, 2001/3. sz., ill. CSERVÁK Csaba: Választási rendszerek – és az új magyar megoldás, In: RIXER, Ádám (szerk.) *Állam és közösség: Válogatott közjogi tanulmányok Magyarország Alaptörvénye tiszteletére*, Budapest, Magyarország : Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, (2012) pp. 289-305.

[10] Kongresszusi Könyvtár.

[11] „*Grandfather clause.*”

[12] Joan E. CASHIN: *First Lady of the Confederacy: Varina Davis's Civil War*. 102-103. o.

[13] William J. COOPER: *Jefferson Davis, American*. 352. o.

[14] Az államfők vétójogáról nemzetközi összehasonlításban a magyar rendszerrel összevetve ld. CSERVÁK Csaba: Milyen a magyar kormányzati rendszer? – A kormányforma fejlődése és problémái Jogelméleti szemle, 2001/4. sz.

[15] Ld.: *Clinton v. City of New York*, 524 U.S. 417 (1998).

[16] Az *Amerikai Konföderációs Államok Alkotmánya*. I. Cikkely, 7.§, (2).

[17] „*Any internal improvement intended to facilitate commerce.*”

[18] Az *Amerikai Konföderációs Államok Alkotmánya*. I. Cikkely, 9.§, (9).

[19] „*Every law, or resolution having the force of law, shall relate to but one subject, and that shall be expressed in the title.*”

[20] Az *Amerikai Egyesült Államok Alkotmánya*. I. Cikkely, 10. § (1).

[21] Az *Amerikai Konföderációs Államok Alkotmánya*. I. Cikkely, 9.§, (10).

[22] Amelynek „szolgálói”, „munkaszemélyzete” és „egyéb személyei”, bár a rabszolgákat kívánták lefedni, a gyakorlatban a jobbágyszerű körülmények között dolgoztatott fehér ipari munkásokra is vonatkoztathatók voltak.

[23] Dél-Karolina: 57%, Mississippi: 55%, Louisiana: 47%, Alabama: 45%, Florida és Georgia: 44%, Észak-Karolina: 33%, Virginia: 31%, Texas: 30%, Arkansas: 26%, Tennessee: 25% (1860-as népszámlálási adatok).

[24] „*The importation of negroes of the African race from any foreign country other than the slaveholding States or Territories of the United States of America, is hereby forbidden; and Congress is required to pass such laws as shall effectually prevent the same.*”

[25] „*Congress shall also have power to prohibit the introduction of slaves from any State not a member of, or Territory not belonging to, this Confederacy.*”

[26] „*No bill of attainder, ex post facto law, or law denying or impairing the right of property*

in negro slaves shall be passed.”

[27] *„The citizens of each State shall be entitled to all the privileges and immunities of citizens in the several States; and shall have the right of transit and sojourn in any State of this Confederacy, with their slaves and other property; and the right of property in said slaves shall not be thereby impaired.”*

[28] *„A person charged in any State with treason, felony, or other crime against the laws of such State, who shall flee from justice, and be found in another State, shall, on demand of the executive authority of the State from which he fled, be delivered up, to be removed to the State having jurisdiction of the crime.”*

[29] *„No slave or other person held to service or labor in any State or Territory of the Confederate States, under the laws thereof, escaping or lawfully carried into another, shall, in consequence of any law or regulation therein, be discharged from such service or labor; but shall be delivered up on claim of the party to whom such slave belongs, or to whom such service or labor may be due.”*

[30] *„The Confederate States may acquire new territory; and Congress shall have power to legislate and provide governments for the inhabitants of all territory belonging to the Confederate States, lying without the limits of the several States [sic]; and may permit them, at such times, and in such manner as it may by law provide, to form States to be admitted into the Confederacy. In all such territory the institution of negro slavery, as it now exists in the Confederate States, shall be recognized and protected by Congress and by the Territorial government; and the inhabitants of the several Confederate States and Territories shall have the right to take to such Territory any slaves lawfully held by them in any of the States or Territories of the Confederate States.”*

[31] TeachingAmericanHistory.org.